

Sygn. akt VII U 1318/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2024 roku.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Przemysław Chrzanowski

Protokolant: Magdalena Adamska

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2024 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy B. W.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o emeryturę rolniczą

w związku z odwołaniem B. W.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 24 października 2022 roku, znak (...) - 2/15

oddala odwołanie.

VII U 1318/22

UZASADNIENIE

W dniu 5 grudnia 2022 r. ubezpieczona B. W. działając przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 24 października 2022 r. znak: (...) (...) w przedmiocie odmowy przyznania prawa do emerytury rolniczej z powodu braku wymaganego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego niezbędnego do jej przyznania tj. 25 lat.

Odwołująca zarzuciła decyzji:

1. błędną wykładnię art. 19 ust. 1 w związku z art. 20 ust 1 pkt 1,2 i 3 ustawy z 20 grudnia 1990 r., ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskutek przyjęcia, że nie przysługuje jej prawo do emerytury rolniczej z uwagi na nieudowodnienie 25 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, podczas gdy względem ubezpieczonej okres ten winien zostać wykazany wobec doliczenia do niego: okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. W tym okresie ubezpieczona – łącząc pracę w gospodarstwie teściów, gdzie zajmowała się szeroko rozumianymi pracami gospodarskimi w liczącym 12,38 ha gospodarstwie rolnym należącym do teściów dodatkowo opiekując się teściową, ze studiami w W.;
2. błędną ocenę zebranego materiału dowodowego poprzez brak doliczenia do wymaganego okresu ubezpieczenia do przyznania emerytury rolniczej, okresu ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym teściów w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r.;

3. naruszenie art. 44 ust. 1 i 3 w związku z art. 3 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (w związku z 19 ust. 1a pkt. 2 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędną wykładnię i uznanie, że B. W. nie przysługuje prawo do emerytury rolniczej, pomimo wykonywania przez nią pracy w gospodarstwie rolnika (należącego do jej teściów) w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r.;
4. naruszenie art. 19 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 1 i 2 ustawy przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na nie zaliczeniu do okresów ubezpieczenia emerytalno- rentowego okresu od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów Ubezpieczonej, pomimo że w okresie tym wnioskodawczyni pracowała w gospodarstwie rolnym należącym do jej teściów, łącząc pracę na roli z nauką (studia w W.).

Odwołująca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonej w całości na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez przyznanie jej prawa do świadczenia zgodnie z wnioskiem z 3 października 2022 r.
2. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków R. W. (1), S. W. i W. S. celem wykazania faktu wykonywania przez Ubezpieczoną w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. prac gospodarskich w gospodarstwie rolnym teściów, charakteru tych prac, czasookresu ich wykonywania oraz łączenia w ww. okresie pracy w gospodarstwie rolnym ze studiami dziennymi w W..
3. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań Ubezpieczonej w charakterze strony - celem wykazania faktu wykonywania przez Ubezpieczoną w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. prac gospodarskich w gospodarstwie rolnym teściów, charakteru tych prac, czasookresu ich wykonywania oraz łączenia w ww. okresie pracy w gospodarstwie rolnym ze studiami dziennymi w W..
4. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu dokumentów w postaci fotokopii umowy przekazania własności i posiadania gospodarstwa rolnego z 25 maja 1981 r., zdjęć z prac gospodarskich wykonywanych przez ubezpieczoną w gospodarstwie rolnym należącym do teściów - celem wykazania faktu wykonywania przez Ubezpieczoną w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. prac gospodarskich w gospodarstwie rolnym teściów, charakteru tych prac, czasookresu ich wykonywania oraz łączenia w ww. okresie pracy w gospodarstwie rolnym ze studiami w W..

W uzasadnieniu swojego stanowiska B. W. podniosła, że błędnie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego uznał co do niej, że nie posiada wymaganego okresu ubezpieczenia do przyznania emerytury rolniczej w sytuacji, gdy nie doliczył do ww. okresu, pracy w gospodarstwie rolnym jej teściów w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. Ubezpieczona podniosła, że w tym czasie wykonywała szeroko rozumiane prace polowe w gospodarstwie rolnym swoich teściów w miejscowości S., sprawując jednocześnie pieczę nad przyszłą teściową. Ubezpieczona podniosła, że okres wykonywania przez nią prac gospodarskich w gospodarstwie rolnym należącym do teściów w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. należy zaliczyć do ustalenia prawa do emerytury rolniczej. B. W. podniosła, że po ukończeniu szkoły średniej z dniem 1 października 1976 r., wraz z przyszłym mężem R. W. (1), przebywała i pracowała u jego rodziców – J. i J. W. (1) w gospodarstwie rolnym w S. i w tym czasie nie była nigdzie zatrudniona, a gospodarstwo domowe prowadziła wspólnie z teściami. W dalszej kolejności ubezpieczona dodała, że jej teściowa J. W. (1) posiadała decyzję w przedmiocie objęcia jej II grupą inwalidzką od 24 kwietnia 1980 r., co oznacza że wymagała pieczy oraz pomocy w obowiązkach w gospodarstwie rolnym i w czynnościach tych mogła pomagać właśnie Ubezpieczona, jako jedyna kobieta w gospodarstwie. Ubezpieczona wspomniała także, że chociażby biorąc pod uwagę powierzchnię gospodarstwa rolnego, która wynosiła ponad 12 hektarów, nie można mieć wątpliwości, że zapotrzebowanie na pracę było bardzo duże, a zakres jej obowiązków w związku z tym – szeroki. Ubezpieczona wskazała także, że pomoc w gospodarstwie łączyła ze studiami dziennymi w W. oddalonej o ponad 100 km od miejscowości S., co było ułatwione poprzez okoliczność, że jej narzeczony a następnie małżonek, posiadał

samochód osobowy już w latach 70-tych XX wieku, a co za tym idzie mogli przemieszczać się nim, szybciej niż komunikacją publiczną. Ubezpieczona zaakcentowała również, że większość prac gospodarskich w gospodarstwie rolnym wykonywanych jest w okresie wakacji studenckich, stąd tak ona, jak i jej przyszyły małżonek mieli czas na ich wykonywanie w tym okresie w sposób stały, natomiast w okresie trwania roku akademickiego, pomoc uzależniona była od potrzeb związanych prowadzeniem gospodarstwa rolnego. (odwołanie od decyzji - k. 3- 7 a.s.)

Organ rentowy w odpowiedzi z dnia 15 grudnia 2022 r. na odwołanie B. W. wniósł o jego oddalenie podnosząc niezasadność stanowiska ubezpieczonej. W uzasadnieniu organ rentowy powtórzył, że przyjął co do B. W. okres legitymowania się rolniczym ubezpieczeniem emerytalno – rentowym w wymiarze 22 lat, 10 miesięcy i 16 dni i wskazał, że okres ten obejmuje tylko czas od 1 stycznia 1995 r. do 16 listopada 2017 r.

W odniesieniu do okoliczności, że okres pracy w gospodarstwie rolnym teściów nie został zaliczony organ rentowy wskazał szereg argumentów. W pierwszej kolejności podniesiono, że J. i J. W. (1) nie byli, w tym okresie, dla odwołującej teściami ponieważ, związek małżeński

z R. W. (1) – ich synem – odwołująca zawarła dopiero w 12 marca 1983 r. Ponadto, poza oświadczeniem samej odwołującej, organ rentowy wskazał, że brak jest dowodów na okoliczność meldunku odwołującej w gospodarstwie rolnym małżonków J. i J. W. (2), tym bardziej, że w spornym okresie odwołująca nie była jeszcze ich synową. Organ rentowy podniósł, że meldunek jest nie tylko dowodem na zamieszkiwanie w gospodarstwie, ale również na fakt stałej pracy i przebywania w gospodarstwie rolnym. Ponadto, organ rentowy zaznaczył w spornym okresie odwołująca była studentką w W. i jej głównym zajęciem była nauka i zajęcia na studiach, a nie stała praca w gospodarstwie rolnym rodziców przysłego małżonka. Za mało wiarygodne organ rentowy uznał, aby mając meldunek u rodziców w W. i studiując w W. odwołująca zamieszkiwała gospodarstwie rolnym przysłych teściów położonym ponad 100 km od W. i pracowała na ich rzecz. Organ rentowy ponadto zaznaczył, że odwołująca wnioskuje o zaliczenie pracy w gospodarstwie teściów do 31 grudnia 1981 r., podczas gdy teściowie już w 25 maja 1981 r. przekazali całe swe gospodarstwo rolne na rzecz drugiego z synów tj. S. W., co zdaniem organu rentowego oznacza, że od 25 maja 1981 r. do 31 grudnia 1981 r. nie byli już w posiadaniu gospodarstwa rolnego, w którym miałyby pracować odwołująca. (odpowiedź na odwołanie – k. 12-15 a.s.)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. W. urodzona (...) w Ż., w latach 1976 – 1982 studiowała handel zagraniczny w Szkole Głównej Planowania i Statystyki (obecnie (...)).

W czasie pobierania nauki na studiach zameldowana była pod adresem Sonaty 6 m. 26

w W., w mieszkaniu należącym do jej rodziców i tam zamieszkiwała. Przed rozpoczęciem studiów na początku 1976 r. B. W. nawiązała znajomość z R. W. (1), który nie pochodził z W., a przebywał w tym mieście celem pobierania nauki na studiach

i mieszkał w tym czasie w akademiku. Mężczyzna pochodził z miejscowości S. położonej ponad 100 km. od W. i tam był zameldowany na pobyt stały od dnia urodzin, tj. od 27 lutego 1957 r. do dnia 19 lipca 1983 r. B. W. i R. W. (1) w okresie studiów tworzyli związek, a do zawarcia małżeństwa pomiędzy nimi doszło 12 marca 1983 r.

Rodzice R. J. (1) i J. W. (2) prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni ok. 12 hektarów w miejscowości S.. Studiujący w W. syn R. W. (1) pomagał rodzicom w pracach w gospodarstwie. W czasie trwania roku akademickiego przyjeżdżał przede wszystkim w weekendy, ferie i w okresie wakacyjnym. J. i J. W. (1) pomagało także dwóch pozostałych synów, którzy byli na miejscu.

B. W., jeszcze przed ślubem, a czasie studiów przyjeżdżała z R. W. (1) z W. do S., gdzie oboje nocowali w domu rodzinnym R. W. (1), dysponując oddanym im do użytkowania pokojem. Przyszli małżonkowie mieli możliwość częstych przyjazdów do S., ponieważ R. W. (1) dysponował własnym autem, które nabył w czasie studiów za pieniądze zarobione w pracy za granicą.

R. W. (1) i towarzysząca mu B. W. pomagali rodzicom R. W. (1), co było uzależnione od posiadanych przez nich zasobów czasowych z uwagi na to, że na co dzień studiowali w trybie dziennym. Z tego powodu, pomoc B. W.

i R. W. (1) wynikała głównie z okresowego spiętrzenia się prac w gospodarstwie i polegała na pomocy przy żniwach, sianokosach czy wykopkach. Jednak, B. W. zajmowała się głównie pracami domowymi m.in. pomagała w sprzątaniu i gotowaniu, myła okna, prasowała. Odciążała w ten sposób mamę przyszłego męża – J. W. (1), która na co dzień musiała radzić sobie sama z takimi pracami, a stan jej zdrowia pogarszał się i od 24 kwietnia 1980 r. orzeczono wobec niej drugą grupę inwalidzką. B. W. nie wykonywała prac polowych, zdarzały się sytuacje, że zbierała ziemniaki, grabiła siano, a w wakacje brała udział w żniwach. Ojciec R. J. (2) W. – zarządzał podziałem prac w gospodarstwie a matka – J. W. (1) – podziałem prac domowych. Taki sposób zarządu w gospodarstwie nie uległ zmianie, pomimo sprzedaży gospodarstwa przez J. i J. W. (2) najmłodszemu synowi – S. W., co nastąpiło 25 maja 1985 r. (zeznania B. W. – k. 96 – 98 a.s., zeznania W. S. – k. 56-57, k. 98, zeznania S. W. k. – 98 – 100 a.s., zeznania R. W. (1) – k. 100-102 a.s., zaświadczenie o zameldowaniu R. W. – k. 13 a.r., odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 11b a.r., kopia orzeczenia dotycząca grubo inwalidzkiej J. W. (1) – k. 37 a.s. zaświadczenie z urzędu gminy – k. 25 a.r., fotografie – k. 10.k. 30-32 a.s, umowa przekazania własności z dnia 25 maja 1981 r. – k. 26 a.r. i k. 11 a.s.)

B. W. w dniu 4 października 1992 r. podjęła pracę w Centrali Importowo-Eksportowej (...), gdzie pracowała do dnia 31 grudnia 1994 r. zajmując kolejno stanowiska stażysty, starszego referenta, rzeczoznawcy, walutowca i księgowej. (zaświadczenie o zatrudnieniu – k. 22 a.r., świadectwo pracy – k. 23 a.r.)

W dniu 7 stycznia 1995 r. S. W. darował bratu R. W. (1) i jego żonie B. W. niezabudowane działkę gruntu 12,240,292 o obszarze 3 ha 14 a we wsi S., a obdarowani darowizną przyjęli na zasadach wspólności ustawowej, dodając, że nabyta nieruchomość wykorzystana zostanie na cele produkcji rolnej. B. W. od dnia 7 stycznia 1995 r. prowadziła gospodarstwo rolne. (umowa darowizny z dnia 7 stycznia 1995 r. – k. 27-28 a.r., oświadczenie B. W. o prowadzeniu gospodarstwa rolnego – k. 12 a.r.)

W dniu 3 października 2022 r. B. W. złożyła wniosek o emeryturę rolniczą. W kwestionariuszu dotyczącym okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz okresów podlegających zaliczeniu, wskazała okresy: od 1 września 1972 r. do czerwiec 1982 r., jako okres nauki w Liceum Ogólnokształcącym i studia, od 4 października 1982 r. do 31 grudnia 1984 r., jako okres zatrudnienia w Centrali Importowo-Eksportowej (...) oraz od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r., jako okres pracy w gospodarstwie teściów, a także od 7 stycznia 1995 r. do dnia złożenia wniosku, jako okres pracy we własnym gospodarstwie rolnym. (wniosek o emeryturę rolniczą k. 1 – 5v a.r.)

Po rozpatrzeniu wniosku organ rentowy wydał decyzję z dnia 24 października 2022 r., na podstawie której odmówił B. W. prawa do emerytury rolniczej z uwagi na brak wymaganego okresu rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego w wymiarze 25 lat

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona udokumentowała okres 22 lat, 10 miesięcy i 16 dni podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników.

Organ rentowy poinformował, że do okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników nie zostały zaliczone lata pracy B. W. w gospodarstwie rolnym (...)

i J. W. (1) od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r., gdyż zgodnie z art. 6 pkt 2 wyżej powołanej ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o domowniku – rozumie się przez to osobę bliską rolnikowi, która:

- a) ukończyła 16 lat,
- b) pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,
- c) stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Organ rentowy powołał się na okoliczność tego rodzaju, że z dołączonych do wniosku dokumentów wynikało, iż związek małżeński B. W. zawarła 12 marca 1983 r., nie miała meldunku w miejscowości S. (...), ponadto w spornym okresie studiowała, a od 4 października 1982 r. podjęła pracę zawodową. (decyzja Prezesa Kasy Rolniczej Ubezpieczenia Społecznego – k. 34 a.r.)

B. W. wniosła odwołanie od przedmiotowej decyzji inicjując postępowanie sądowe. (odwołanie z dnia 1 grudnia 2022 r. k. 3-7 a.s.).

Czyniąc ustalenia faktyczne sąd oparł się na większości dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, zarówno tych zgromadzonych w toku postępowania przed organem rentowym, jak i przed sądem. Autentyczność tych dokumentów, jak również ich zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, nie była kwestionowana przez żadną ze stron procesu, dlatego sąd uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy, mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Odnosząc się natomiast do dowodów z dokumentów, na których nie oparł sąd ustaleń faktycznych, wskazać należy oświadczenie B. W. z karty nr 12 akt rentowych

w części, w jakiej dokument stwierdza okoliczność pracy ubezpieczonej w gospodarstwie (...)

i J. W. (1) w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r., oświadczenie B. W. z 3 października 2022 r. – karta 15 akt rentowych w zakresie, w jakim dokument ten stwierdza tożsamą okoliczność, jak ta wzmiankowana wyżej, a nadto oświadczenie z karty 16 akt rentowych, który stwierdza okoliczność zamieszkiwania B. W. w gospodarstwie przyszłych teściów w czasie nauki na studiach. Sąd nie nadał przymiotu wiarygodności wzmiankowanym dowodom ponieważ okoliczności nimi stwierdzone nie znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym – tj. twierdzeniach przesłuchanych w sprawie osób, które sąd, co prawda w ograniczonym zakresie, ale jednem kluczowym dla rozstrzygnięcia sprawy, ocenił jako wiarygodne.

Stan faktyczny został ustalony także na podstawie zeznań wszystkich przesłuchanych

w sprawie osób, których twierdzeniom sąd dał wiarę jedynie w części tj. w zakresie,

w jakim zeznania te korelowały ze sobą, tworząc spójną i logiczną całość, co do istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności tj. jedynie okazjonalnej pomocy B. W.

w domu rodzinnym przyszłego męża – zamiast stałej pracy w gospodarstwie oraz jedynie przyjazdów B. W. do miejscowości S. – zamiast zamieszkiwania w niej przez cały okres studiów. W pozostałym zakresie Sąd przyjął, że zeznania świadków nie stanowiły całkowicie szczerzej i spontanicznej relacji – zeznania są ogólnikowe, charakteryzują obowiązki

w gospodarstwie rolnym w sposób sztamkowy. Zeznania, choć obszerne, nie zawierają konkretów,

a stanowią ogólny opis prac w gospodarstwie – z powoływaniem się na potrzebę oczywistych prac, jak praca przy żniwach, wykopkach i sianokosach, bez precyzowania, kto konkretnie i jakie dokładnie czynności wykonywał, wreszcie bez konkretyzowania, co robiła B. W.

i, w jakim nakładzie czasu pracy. Z drugiej strony zwraca uwagę sądu drobiazgowość zeznań świadków, co do czasookresu, w jakim B. W. miała pracować w gospodarstwie rolnym. Świadczenie doskonale pamiętają daty graniczne, co z uwagi na upływ czasu nie jest naturalne

i, w ocenie sądu świadczy o tym, że zeznania świadków należy oceniać, jako przyjętą w drodze wzajemnych ustaleń wersję wydarzeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie B. W. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 24 października 2022 r., znak: (...) (...) w przedmiocie odmowy przyznania prawa do emerytury rolniczej podlegało oddaleniu.

W pierwszej kolejności za potrzebne uznał sąd poczynienie uwag na temat rozkładu ciężaru dowodowego w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Otóż, godzi się zauważyć, że w tych sprawach odwołanie zastępuje pozew, a zatem to na odwołującym spoczywa ciężar wykazania, że zaskarżona decyzja jest z pewnych

względów wadliwa. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie toczy się od nowa, lecz stanowi kontynuację uprzedniego postępowania przed organem rentowym (np. wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2008 r., I UK 151/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 146). Z tej przyczyny obowiązkiem strony wnoszącej odwołanie jest ustosunkowanie się do twierdzeń organu rentowego ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z art. 232 k.p.c. W tym zatem celu to odwołujący musi przedstawić dowody, które uzasadniają zarzut wadliwości decyzji. W każdym przypadku, gdy adresat decyzji nie zgadza się z faktami stanowiącymi podstawę zastosowania konkretnej normy prawa musi przedstawić dowody okoliczności przeciwnych. Ze względu na obowiązującą zasadę prawdy materialnej wynikającą z art. 3 k.p.c., sąd - a więc także sąd pracy i ubezpieczeń społecznych - nie ma obowiązku dążenia do wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności sprawy i do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych. Ustawodawca do minimum ograniczył uprawnienia sądu do działania z urzędu, zatem szczególnego znaczenia nabiera aktywność stron w prezentowaniu dowodów oraz przytaczaniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2017 r., I UK 215/16, LEX nr 2329474).

Zatem odnosząc powyższe rozważania do realiów sprawy wskazać należy, że skoro ubezpieczona B. W. domagała się, wnosząc o oddalenie decyzji organu rentowego, uwzględnienia w stażu wymaganym do nabycia prawa do emerytury rolniczej jednego z dwóch okresów wymienionych w art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a mianowicie okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. - to na niej spoczywał ciężar udowodnienia, że spełnia przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury rolniczej. Zatem to B. W. twierdząc, że pracowała w gospodarstwie przyszłych teściów J. i J. W. (2) w okresie od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. powinna zgromadzić przed sądem przekonujące dowody na poparcie swoich twierdzeń.

W ocenie Sądu ubezpieczona nie udźwignęła ciężącego na niej ciężaru dowodowego i nie wykazała w sposób przekonujący, że pracowała w gospodarstwie rolnym w sposób stały w spornym okresie.

Dokonując rozważań dotyczących niezasadności odwołania, w pierwszej kolejności odnieść należy się do przepisów, które określają warunki nabycia uprawnienia do emerytury rolniczej. Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2022 r. poz. 933) emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20. Przepis ten stanowi z kolei, że do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:
 - 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
 - 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie. (zob. wyrok SA w Poznaniu z dnia 24 stycznia 1996 r., III AUr 833/95 (OSA 1998, z. 4, poz. 15) i wyroki SN: z dnia 28 maja 1997 r., II UKN 96/96 (OSNAPiUS 1997, nr 23, poz. 473), z dnia 13 stycznia 1998 r., II UKN 433/97 (OSNAPiUS 1998, nr 22, poz. 668), z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98 (OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 799), z dnia 18 lutego 1999

r., II UKN 491/98 (OSNAPiUS 2000, nr 8, poz. 324), z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/90 (OSNAPiUS 2001, nr 4, poz. 122), z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 235/99 (OSNAPiUS 2001, nr 7, poz. 236), z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99 (OSNAPiUS 2001, nr 21, poz. 650), z dnia 12 maja 2000 r., II UKN 538/99 (OSNAPiUS 2001, nr 21, poz. 651), z dnia 27 czerwca 2000 r., II UKN 612/99 (OSNAPiUS 2002, nr 1, poz. 21), z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 (OSNPUSiSP 2003, nr 7, poz. 186).

W powyższych orzeczeniach kładzie się nacisk na stałość wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, co nie musi jeszcze oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, ale gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego.

Nadto podkreślenia wymaga, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że praca w gospodarstwie rolnym domownika musi mieć charakter stały i wymiar czasu odpowiadający co najmniej połowie etatu pracowniczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06.06.2013r. w sprawie II UK 368/12, z dnia 08.03.2011 r. w sprawie II UK 305/10). Praca ta powinna charakteryzować się stałością i dyspozycyjnością w stosunku do wymagań wynikających z funkcjonowania gospodarstwa rolnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.02.2011 r. w sprawie III UK 70/10). Przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych. (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.12.2000 r. w sprawie II UKN 155/00)

Zdaniem sądu materiał dowodowy nie wspierał w sposób dostateczny stanowiska ubezpieczonej, co do twierdzeń o stałym zamieszkiwaniu w S. przez okres studiów. Sąd ocenił, że materiał dowodowy wystarczył jedynie na ustalenie tego, że ubezpieczona, jako partnerka syna J. i J. W. (1) – osób prowadzących gospodarstwo rolne – odwiedzała przyszłych teściów, a w czasie tych wizyt. Materiał dowodowy nie wystarczył także na przyjęcie, że ubezpieczonej można nadać przymiot domownika albowiem nie mieszkała z J. i J. W. (1) a przyjeżdżała do nich z położonej w odległości ponad 100 km. W. i jedynie tymczasowo przebywała w ich domu, bez zamiaru stałego tam pobytu.

Ponadto, zdaniem sądu materiał dowodowy nie wspierał także w sposób dostateczny stanowiska ubezpieczonej, co do okoliczności pracy, jaką świadczyć miała w gospodarstwie rolnym w S., a wystarczający był jedynie do ustalenia, że ubezpieczona – jako partnerka R. W. (1) – syna J. i J. W. (1) – osób prowadzących gospodarstwo rolne – odwiedzała przyszłych teściów, a w czasie tych wizyt, okazjonalnie pomagała im. Pomoc ta dotyczyła głównie prac domowych – biorąc pod uwagę charakterystykę czynności, jakich się podejmowała - były to przede wszystkim czynności polegające na sprzątaniu i gotowaniu. Nie stracił sąd z pola widzenia, że ubezpieczona – pomagała przy żniwach, wykopkach czy sianokosach – jednakże pomoc ta odbywała się głównie w czasie wolnym od zajęć na studiach – głównie w wakacje, ferie i weekendy. Nadto zwrócić uwagę należy, że nie tylko rodzaj wykonywanych czynności, ale także ich wymiar czasu na nie poświęcony, pozwala na przyjęcie, że daną pracę można uznać, za stałą pracę w gospodarstwie rolnym, na potrzeby otrzymania emerytury rolniczej.

W ocenie sądu, okazjonalny charakter czynności podejmowanych przez B. W. z uwagi na fakt studiowania w trybie dziennym w odległej o ponad 100 km. W., nie pozwalał na przyjęcie, że pomoc ta odpowiada definicji stałej pracy w gospodarstwie rolnym

w formie warunkującej nabycie uprawnienia do emerytury rolniczej. W tym stanie rzeczy zasadnym był jedynie wniosek, że B. W. świadczyła pomoc w gospodarstwie domowym w czasie wolnym od zajęć na studiach, szczególnie w okresie wakacyjnym – co wywodzić można także,

z ujawnionych na fotografiach warunków pogodowych. W ocenie sądu zasadnym jest zatem wniosek, że to nie praca w gospodarstwie, a uczęszczanie na studia – było stałym zajęciem ubezpieczonej, w spornym okresie.

Sąd nie stracił z pola widzenia, że ubezpieczona wskazywała w swych twierdzeniach na występującą po jej stronie wolę pracy w gospodarstwie przyszłych teściów. Sąd przyjął, że posiadanie woli nie jest równoznaczne z gotowością do pracy. Sam akt woli jest pojęciem abstrakcyjnym, który w realiach danej sprawy – z uwagi na inne stałe zajęcie

ubezpieczonej tj. studia oraz z uwagi na odległość pomiędzy miejscem nauki a gospodarstwem rolnym – nie mógł ulec konkretyzacji w taki sposób, by gotowość tę kwalifikować, jako gotowość do stałej pracy w gospodarstwie rolnych.

W konsekwencji tak poczynionych ustaleń, nie można przyjąć, by sporny okres tj. czas od 1 października 1976 r. do 31 grudnia 1981 r. stanowił jeden z okresów ubezpieczenia o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1-2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym.

Oznacza to, że nie było podstaw do zaliczenia spornego okresu, jako czasu podlegania B. W. ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ubezpieczona pomimo ukończenia wymaganego wieku, nie wykazała wymaganego, zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. 25-letniego okresu ubezpieczeniowego.

Konkludując, sąd mając na względzie zebrany w sprawie materiał dowodowy, przyjęte na jego podstawie ustalenia i całokształt zaprezentowanych wyżej rozważań, uznał, że organ rentowy prawidłowo ustalił co do B. W. posiadany przez nią okres legitymowania się rolniczym ubezpieczeniem emerytalno – rentowym w wymiarze 22 lat, 10 miesięcy i 16 dni, a w konsekwencji, zasadnie odmówił jej prawa do wnioskowanego świadczenia, wobec niespełnienia ustawowych przesłanek, warunkujących jego otrzymanie.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. należało oddalić odwołanie.